

Zlati orehi

(Uvodna igra za nastop sv. Miklavža z velikim spremstvom in obdarovanje otrok.)

Osebe: Oče, mati, Jožek, Nežica.

Sveti Miklavž s spremstvom: sprva samó dva angelčka, eden z mašnimi zvonci, drugi s kadilnico, dva velika angela, eden z Miklavževo knjigo, drugi z darili; ob koncu prizora pa še vse ostalo spremstvo: dva arhangela s plamenečimi meči, sv. Peter, sv. Anton, Favst, Mefisto in šest do osem peklenščkov pod vodstvom Belcebuba.

*

Navadna izba v nekdanji kmečki hiši zunaj mesta. V ozadju dvoje majhnih oken. Na levi vhod iz veže, na desni vhod v manjšo izbo. — Peč v levem kotu je mestna. Tudi vse pohištvo je mestno, čeprav zelo skromno. Med vhodnimi vrati in pečjo stoji ob levi steni omara za obleko, ob desni steni predalnik. Med oknoma, ob zadnji steni že zelo obrabljena zofa. Pred to podolgovata miza, pogrnjena z rožastim prtom, ki je od mnogega pranja že zelo obledel. Med oknoma visi križ. Nad oknoma so nabožne podobe; ena tudi nad predalnikom. Na predalniku, ki je pokrit s čipkastim prtom, kip Marije, skodelice, molitvenik, koledar itd. Nad mizo visi kmečka petrolejka. Okna so zastrta z zelenimi lahnimi zastorčki.

Ko se zastor dvigne, je oder prazen. Na mizi so zvezki, šolske knjige.

Kmalu nato prihitita z leve Jožek in Nežica s krožnikoma.

Prvi prizor.

Jožek in Nežica.

Jožek: Tako, zdaj pa le hitro nastaviva vsak svoj krožnik. Po večerji pa takoj spat!

Nežica: Tako težko že čakam jutra! Pa ravno danes je večerja tako pozna. Najraje bi šla takoj v posteljo!

Jožek (ki je postavil svoj krožnik na mizo): Nežica, na pisemci Miklavžu ne smeva pozabiti!

Nežica: Saj res. Jaz ga imam tu v berilu! (Ga vzame iz berila.)

Jožek: Jaz pa v zvezku! (Ga vzame iz zvezka.) Kako si napisala?

Nežica (bere svoje pisemce): »Ljubi, ljubi moj sveti Miklavž! Prosim Te, prinesi mi mnogo sadja: jabolk, orehov in, če moreš, tudi kaj fig ... in če Ti je le mogoče, tudi kaj rožičev!«

Jožek: Hoho, kaj pa misliš? Lansko leto sva dobila samo jabolka in orehe!

Nežica: Oh, jaz pa bi tako rada tudi vsaj nekaj fig. Rožiče pa -- no, pa ni treba rožičev, če misliš, da prosim Miklavža preveč. (Vzame svinčnik; skoraj v joku:) Bom kar prečtala ...

Jožek (jo poboža po laseh; zelo ljubeznivo, z dobrotnim smehom): Oh, Nežica, nikar se takoj ne cmeri. Kar prosi tudi rožičev. Saj smeš!

Nežica (odloži vesela svinčnik): Res?

Jožek: Jaz sem napisal še mnogo več. Poslušaj! (Bere:) »Dragi sveti Miklavž! Letos sem bil v šoli še bolj priden kot lansko leto; pa tudi starše sem zelo rad ubogal; zato upam, da mi ne boš zameril, če Te prosim, da mi poleg jabolk in orehov prineseš tudi še nekaj rožičev, fig in --« (se obotavlja).

Nežica (radovedna, nestrpno): No, in --?

Jožek (se še vedno obotavlja): »In -- eno veliko, veliko --« (si ne upa izreči).

Nežica: No — kaj?

Jožek: »In eno veliko — pomarančo!« (Si zakrije od sramu obraz.)

Nežica (izbuli od presenečenja oči in odpre nehote usta; nato):

Joooj! (Očitajoče.) Jožek! Ne, ne, tega ne smeš! Pomisli — pomarančo!

Jožek (žalostno): Oh, saj to še ni vse. Veš — kaj sem še napisal?

Nežica (v tesnobi): Kaj?...

Jožek (s solzami o grlu): »In prosim Te lepo, ne bodi hud, sv. Miklavž, vsaj en — zlat oreh!«

Nežica (še bolj presenečena): Oooo —!

Jožek (zajoče, se sesede pri tem na levi stol in položi glavo na laket).

Nežica (ga gleda, solze ji stopijo v oči, sede na desni stol za mizo. Gleda žalostno predse in si briše solze).

Drugi prizor.

Jožek, Nežica in mati.

Mati (pride tiho iz veže skozi leva vrata): Jožek! Kaj je? Zakaj jočeš? (Kar Jožek še bolj zajoče.) Nežica, zakaj joče?

Nežica (žalostno): ... Zlat oreh ...

Mati: Kaj je z zlatim orehom?

Jožek (vstane, se oklene matere okoli pasu): Mati, zakaj ne bi smel prositi Miklavža vsaj za en zlat oreh?

Mati (pogleda žalostno predse): Saj smeš ...

Jožek: Ne, ne, mati — ne smem! Zlati orehi so za druge otroke. In igrače in vse to! — Zakaj dobivajo moji sošolci, ki stanujejo prav v mestu, tako lepe stvari? Toliko sadja in slaščic in — zlate orehe! Pa še igrače! Zakaj nosi Miklavž nama samo jabolka in navadne orehe?

Mati (pogoltne solzo, prime Jožka za roko, sede in ga pritegne k sebi): No, poslušaj me lepo, Jožek! — Vidiš, to je tako: naš oče je reven železniški čuvaj, zato mi nismo vajeni ne imenitne hrane, ne lepih mestnih oblek in si tudi in moremo privoščiti priboljškov. Zato Miklavž dobro ve, da nas razveseli že s skromnimi darovi. — Otroci premožnih staršev so pa razvajeni. Starši jih lahko oblačijo v najlepše obleke, jim kupujejo slaščice, najdražje sadje in jim tudi med letom kupujejo lepe igrače. Pomisli, kako žalostni bi bili ti razvajeni otroci premožnih staršev, če bi jim Miklavž prinesel samo navadna jabolka in orehe. To bi zanje ne bil nikak praznik. To Miklavž ve, a prav tako dobro ve, da so revni otroci, ki so vzgojeni v lepi skromnosti, že srečni, če jim sploh kaj prinese. Že samo to, da jih je obdaril Miklavž — svetnik! — jih osrečuje. Ne?

Jožek (je dvignil počasi glavo; z nasmehom, v solzah): Mhm! (Si obriše s pestjo solze iz oči.)

Mati: No, vidiš! Zadnjič ti je dal tvoj bogati sošolec Vladko tri jabolka —

Jožek: Da, ker sem mu pomagal pri domači nalogi. (Sočutno.) Veš, on še ne čuti tako dobro kot jaz!

Mati: Vem. In teh jabolk si bil vesel, ne?

Jožek: Da!

Mati: A kako vesel bi bil šele, če bi sredi poletja našel na oknu tri, štiri jabolka, a zraven listek od sv. Miklavža, da te je obdaril on — svetnik!

Jožek: Oh — kaj tri, štiri! Tudi če bi bilo samo eno jabolko ali pa samo en čisto navaden oreh!

Nežica: Sredi poletja — od Miklavža. Tako čisto nepričakovano! Joj, kako lepo bi to bilo!

Mati: No, vidita! Zapomnita si: ni važno, kaj dobiš v dar, temveč kdo te je obdaril in zakaj si dobil dar. Če ti dajo gospod katehet v šoli podobico, ker si pri izpraševanju dobro odgovarjal, si podobice gotovo vesel, ker imaš pač svete podobice rad, a še bolj te veseli podobica zato, ker te je gospod katehet ž njo — pohvalil.

Nežica: Mati, saj veš, da sem prav včeraj dobila od gospoda kateheta tako podobico. Pa sem bila tako vesela, ko me je gospod katehet tudi z besedo pohvalil in rekel: »Nežica, ti si pa zelo pridna!«

Jožek: Oh, mati, kako me je zdaj sram, da sem jokal. (S smehom.) Sem res neumen. Zdaj pa sem tako vesel. (Pokaže na svoje srce.) Zdaj me tu notri nič več ne boli. Veš, prej mi je tako stiskalo srce. Zdaj pa nič več! (Se zavrti in prime tudi Nežico ter se zavrti ž njo.) Holadri, holadro, kako sem vesel! Nocoj pride Miklavž! Miklavž!

Nežica: Miklavž!

Jožek: Prinesel nama bo jabolk in orehov!

Nežica: Jabolk in orehov!

Mati: No, le pridna bodita. Nastavita lepo svoje krožnike. Oče se je že vrnil iz službe, ko se umije, pojdemo večerjat in nato spat. (Odide na levo.)

Nežica: In nato spat! Pa hitro, hitro! (Zapoje.) Zjutraj pa bomo vstali in pogledali na krožnike! (Nese krožnik na okno.)

Jožek (nese tudi krožnik na okno): Veš kaj, Nežica — prečrtajva rožiče in pomaranče in — zlat oreh!

Nežica: Saj res, Jožek. Da bo Miklavž vesel! (Mu da listek.)

Jožek (prečrta na obeh rečeno in položi listka na krožnike).

Tretji prizor.

Oče, Jožek in Nežica.

Oče (vstopi brez jopiča): No, Jožek in Nežica, se kaj veselita Miklavža? Oba (k njemu; obešata se mu na lakti).

Jožek: Šveda se, oče! }

Nežica: Pa še kako, oče! }

Oče (s pogledom na okni): Aha — krožnike sta že nastavila! Ne vem, če vama bo kaj prinesel!

Jožek (z veselo jokavostjo): Oh — oče!

Nežica (plašno): Zakaj ne bi?

Jožek: Nežica, saj se oče samo šali!

Oče: Ne vem, če je tako! Sta bila dovolj pridna?

Jožek (odločno): O, da! Kaj ne, Nežica, da sva bila pridna?

Nežica (plašno): Ne vem...

Oče (s smehom, dvigajoč Nežico z desnico v naročje; z levico boža Jožka po glavi): Saj sta bila pridna, da! Nekaj vama bo že prinesel. Nežica, pripravi mizo. Večerja je že gotova. (Odide na desno.)

Četrti prizor.

Jožek, Nežica.

Nežica: Danes bom pogrnila mizo z belim prtom, ko je Miklavžev večer. (Pohiti k predalniku, vzame iz njega bel namizni prt in pogrinja mizo.)

Jožek (ji med veselim smehom pomaga).

(Ko sta pogrnila, se po sobi med smehom lovita. Ko pritečeta do predalnika, tako da kažeta vhodnim vratom hrbet, se vrata tiho odpro in v sobo se zakotalijo z ropotom orehi.)

Jožek (vzklikne): Joj, kaj pa je to? } (Hkrati.)
 Nežica (vzklikne): Jožek! Poglej no! }
 Jožek (veselo): Miklavž! Kakor lansko leto!
 Nežica: Miklavž! Tudi lani je že zvečer vrgel orehe v izbo!
 Jožek (stopi s plahim korakom proti vratom; pritajeno): Poglejva!...
 Nežica: Se ne upam...
 Jožek (se spomni): Čakaj! (Hiti k oknu, odgrne zastorček ter pogleda ven.) Nič ni videti! Je že izginil!
 Nežica (ki je tudi skočila k oknu, presenečena): Glej, glej! Glej!...
 Jožek: Kaj je?
 Nežica: Tam za grmom se je nekaj zalesketalo!...
 Jožek: Kaj pa?
 Nežica: Kakor zlato! Kakor škofovska palica!...
 Jožek (zasanjan sede na zofo): Nežica — Miklavž je bil!...
 Nežica (tudi sede na zofo; prav tako zasanjano): Miklavž!... (Se stisne k Jožku.) Mene je strah!
 Jožek: Zakaj?
 Nežica: Saj veš — v mestu — hodi okoli — ž njim pa —
 Jožek: Ž njim pa parklji!
 Nežica (se še bolj stisne k Jožku): Jožek!
 Jožek (hrepeneče): Če bi prišel Miklavž tudi k nam!...
 Nežica (se ga oklene): Ne — rajši ne! — Poberiva orehe! (Pobirata.)
 (Zunaj se zasliši od daleč cingljanje.)
 Oba (poslušata).
 Nežica: Slišiš?...
 Jožek: Slišim!...

Peti prizor.

Jožek, Nežica, mati in oče.

Mati (prihiti): Otroka! Miklavž! Miklavž prihaja!
 Nežica (hiti k desnim vratom; s strahom): Oče! } (Hkrati.)
 Jožek (vstane): Miklavž?! }
 (Zunaj zarožljajo od daleč verige.)
 Jožek (hiti tudi k desnim vratom, se stisne k Nežici; s strahom):
 Parklji!
 Nežica (zbeži skozi desna vrata v sobo): Oče! Miklavž! Parklji!
 Oče (pride ven): Nič se ne bojta! Parklji ostanejo za Miklavžem.
 Mati (gre k očetu): To je pa čudno, da prihaja Miklavž enkrat tudi k nam! (Se postavi poleg očeta.)
 Jožek (stoji pred materjo).
 Nežica (je stopila pred očeta).
 Oče: Bodita lepo mirna in tiha ter se pripravita. Ko vstopi Miklavž, pokleknita in molita očenaš!
 (Bliza se cingljanje in rožljanje verig. Okna nenadoma rumeno zažare. Tu pa tam šine čez zastorčke tudi rdeč svet. — Vonj kadila je vedno močnejši.)

Šesti prizor.

Prejšnji ter Miklavž s spremstvom.

(Vrata se počasi sama odpirajo. — Prva vstopita angelčka, eden z mašinimi zvončki, drugi s kadilnico; ustavita se na desni in levi ob vratih. Nato vstopi sv. Miklavž, ž njim angel s knjigo in angel z darili. Soba oblije zamokla rumena luč.)

Miklavž (vstopi z velikima angeloma, katerih eden stoji na njegovi levi, a drugi na njegovi desni strani).

(Parklji in vse drugo spremstvo ostan zunaj. Ves čas prihajanja Miklavža in angelov cinglja angelček z zvončki, a drugi angelček kadí s kadilnico. Tu pa tam tudi rahlo rožljanje parkljev z verigami. — Ko začeta Jožek in Nežica moliti očenaš, vse utihne.)

Jožek in Nežica (sta, ko je vstopil Miklavž, takoj pokleknila ter začela moliti očenaš. Molita vedno bolj goreče.)

Miklavž (ko Jožek in Nežica odmolita očenaš): Prejmite moj blagoslov! (Blagoslavlja.)

(Otroka in starši klonejo z glavami in se pokrižajo.)

Miklavž: Vstanita!

Jožek in Nežica (vstaneta).

Miklavž: No, otroka — molila sta lepo; pa sta tudi sicer kaj pridna?

Jožek in Nežica (pogledata očeta in mater).

Oče: Pridna sta!

Mati: Pridna!

Miklavž: Jožek, moli vero!

Jožek (začne moliti vero).

Miklavž (ga prekine): Si že priden. — Nežica, moli naprej!

Nežica (nadaljuje z molitvijo tam, kjer je Jožek nehal).

Miklavž (jo prekine): Lepo! — Angel, daj jima darila!

Angel z darili (stopi k Jožeku in Nežici ter izroči vsakemu zavoj daril).

Miklavž (ko se vrne angel, ki je izročil otrokoma darila, na svoje mesto, spet blagoslavlja. Jožek in Nežica poklekmeta in se pokrižata; tako tudi oče in mati).

Miklavž (se počasi obrne proti izhodu).

Mati, Jožek in Nežica (odhite z radostnimi obrazi v sosedno sobo).

Oče (stopi korak za Miklavžem, ko pride ta do vrat. Ponižno in proseče): Sveti Miklavž — rad bi te nečesa prosil!...

Miklavž (se obrne proti očetu; dobrohotno): No?...

Oče: Tu v bližini je še vse polno otrok, ki bi bili radi obdarovani. Prihrani si dolgo pot do njih in jih obdari kar tu!...

Miklavž (prijazno): Kje pa so ti otroci?

Oče: Poglej! (Dvorana se vsa razsvetli.) Vse polno jih je v dvorani!

Miklavž (z ljubeznijo): Saj res! — No prav! (Se obrne proti vhodnim vratom. Dvigne z vabečo kretnjo roko ter stopa počasi proti ospredju.)

(Takoj po Miklavževi kretnji z roko zabučee orgle, izbo oblike blesteča rumena luč, angelček zvončkija z mašnimi zvonci, drugi vihti kadilnico, da se razširi vonj kadila vsepovsod. Med prihajanjem ostalega spremstva stoji sv. Miklavž mirno v ospredju, pred njega stopita angelčka, zraven oba večja angela. Ostalo spremstvo prihaja v naslednjem redu: prva sta arhangela s plamenečima mečema; eden se postavi k desnemu, drugi k levemu okvirju odra. Nato prihajata Faust in sv. Anton; Faust se postavi poleg večjega angela na Miklavževi desni, a sv. Anton poleg onega na Miklavževi levi strani. Končno vstopi še Mefisto, ki ostane pri vratih, kjer z odločno kretnjo ustavi Belcebuba s parklji, ki hočejo rjoveč in rožljanje z verigami planiti v sobo. — Ko je vse na svojem mestu, utihnejo orgle, zvončki in verige; veliki angel poklekne s knjigo pred Miklavža, dvigajoč jo k njemu.)

Miklavž (bere iz knjige svoj nagovor na mladino).

(Nato se začne razdeljevanje daril.)

*

(Ko je vse končano, se postavi Miklavž s svojim spremstvom spet v vrsto. Med bučanjem orgel in Miklavževim blagoslavljanjem se zagrinja počasi — zastor.)